

SEMINARIE “HET BELGISCHE EN EUROPESE BELEID INZAKE SOCIALE INCLUSIE EN BESCHERMING”

VERSLAG
28 NOVEMBER 2007

GEORGANISEERD DOOR *POUR LA SOLIDARITÉ* VWZ

Inleiding : het Europese beleid inzake sociale inclusie en bescherming

1. Algemene voorstelling

Het seminarie dat hier wordt voorgesteld, vormde de afsluiting van een Europees project over sociale inclusie en bescherming. Het project wilde de Belgische actoren in deze sectoren de gelegenheid bieden om een beter inzicht te krijgen in de afstemming tussen de Europese en de nationale beleidskeuzes in deze domeinen. Want om het Belgische beleid goed te begrijpen, is het noodzakelijk om ook het Europese beleid te kennen.

Op het Europese niveau bundelt het beleid inzake sociale bescherming en inclusie drie processen in één enkel proces dat betrekking heeft op de volgende thema's : bestrijding van armoede en sociale uitsluiting, pensioenen en gezondheidszorg. Wat zijn de algemene beleidsdoelstellingen ?

- Garanderen van de toegang van iedereen tot hulpbronnen, rechten en diensten, door rekening te houden met het fenomeen van uitsluiting en discriminatie, wat nog te weinig gebeurt ;
- Verzekeren van de actieve sociale insluiting van iedereen ;
- Toezien op de manier waarop de beleidsmaatregelen worden uitgewerkt en uitgevoerd, maar ook opvolgen hoe de nationale plannen worden opgesteld en hoe ze de realiteit op het terrein weerspiegelen.

Er bestaat daarvoor een speciaal instrument, namelijk de Open Coördinatiemethode (OMC), dat de volgende doelstellingen nastreeft :

- Promotie van de sociale cohesie, dit wil zeggen van sociale maatregelen in ruime zin, zoals gelijkheid van kansen en gender,
- Onderlinge interactie met de doelstellingen van de strategie van Lissabon, in het bijzonder met deze inzake economische groei en werkgelegenheid, maar ook met de doelstellingen rond duurzame ontwikkeling,
- Een beter bestuur, meer transparantie en participatie.

Op dit ogenblik bestaat er inzake sociale inclusie en bescherming geen algemeen actieplan. De werkzaamheden draaien rond drie thema's : armoede bij kinderen (met een specifiek plan), diensten van algemeen belang, de sociale impact van migraties (gepland voor volgend jaar), evenals uitsluiting bij huisvesting en financiële uitsluiting, de

herziening van de sociale agenda (die zal beginnen met een consultatie, zelfs al moet alles tegen 2010 rond zijn), evenals de versterking van de OMC.

Aanvankelijk was er hier rond geen bewustmakings- en voorlichtingscampagne gepland, maar stilaan werd duidelijk dat dit toch noodzakelijk was, om verschillende redenen : enerzijds was het een manier om het terrein er beter bij te betrekken, om te voorkomen dat het een louter administratief mechanisme zou blijven en om aan de actoren te tonen dat een coördinatie tussen het nationale en het Europese niveau belangrijk is. Anderzijds is een dergelijk initiatief ook een gelegenheid om andere Europese initiatieven voor te stellen die in dezelfde zin werken, zoals de « peer review » of het werk van de Europese netwerken. Zo kunnen bepaalde lacunes van de actoren op het terrein worden aangevuld en zien deze meteen ook dat acties op alle niveaus uiteindelijk complementair zijn. Om te weten of deze doelstellingen worden gehaald, kunnen verscheidene elementen worden gemeten, met name de betrokkenheid van de sociale partners bij de uitwerking van de beleidsmaatregelen, op het nationale en op het Europese niveau.

Voor de acties die moeten worden ondernomen om de sociale bescherming en inclusie te bevorderen, dringt de Europese Commissie momenteel aan op het doorvoeren van actieve insluitingsmaatregelen, die steunen op de eerste elementen die naar voren kwamen uit een eerste consultatie rond dit onderwerp, die van start ging in februari 2006. Het ging om de volgende elementen : garanderen van een inkomenssteun die voldoende is om waardig te kunnen leven, garanderen van een betere toegang tot diensten rond oriëntatiehulp, tot gezondheidszorg en levenslang leren, en begeleiden van de inschakeling op de arbeidsmarkt. Om na te gaan of deze doelstellingen haalbaar zijn, werd een tweede raadpleging gestart in oktober 2007. Bovendien heeft de Commissie een ondersteuningskader geïnstalleerd : op het financiële vlak gaat de Europese Unie (EU) de lidstaten aanmoedigen via sociale beleidsmaatregelen, vooral via het programma PROGRESS, dat streeft naar een netwerk van lokale gezagsdragers en ngo's, wat een bron moet worden van goede praktijken inzake sociale inclusie.

Overigens wordt 2010 het Europees jaar ter bestrijding van armoede en sociale uitsluiting en bovendien is het de horizon van de eerste doelstellingen van de strategie van Lissabon. Het doel is vooral symbolisch, in die zin dat Europa nog ver verwijderd is van de doelstellingen van de strategie voor wat betreft armoedebestrijding, die, bovendien, nieuwe vormen aanneemt die eveneens moeten worden geïntegreerd. Toch is het goed dat er een Europees jaar aan dit onderwerp wordt gewijd. Het biedt de gelegenheid om de bevolking bewust te maken van deze problematiek, het geeft een extra politieke impuls en het creëert een kader die de participatie van de actoren gemakkelijker maakt. De OMC is een belangrijk instrument dat steun biedt bij de uitvoering van maatregelen rond dit thema. Het levert zowel oriëntatie- als ondersteuningselementen, ook al hangt de doeltreffendheid van het instrument uiteindelijk af van de inspanning van de overheidsactoren. De Europese Commissie, die zich tijdens dat Europees jaar sterk wil engageren, legt de klemtoon op vier elementen :

- De erkenning dat mensen het recht hebben om waardig te leven en om een volwaardige rol te spelen in de samenleving ;
- De noodzakelijke betrokkenheid van iedereen bij het oplossen van problemen inzake armoede en uitsluiting ;
- De promotie van de sociale cohesie zodat iedereen wint bij de uitroeiing van armoede ;
- De inzet van overheidsactoren op alle bestuursniveaus.

2. De Open Coördinatiemethode (OMC)

De OMC is een vrij onbekend Europees instrument, dat echter wel een grote rol speelt in het sociale beleid, meer bepaald betreffende de bestrijding van armoede en sociale exclusie, de pensioenen en de gezondheidszorg. De kracht van het instrument schuilt in de definitie van precieze en vaste indicatoren en doelen, die van kracht zijn voor heel Europa, zodat de landen met elkaar kunnen worden vergeleken, en zodat de beleidsmaatregelen op basis van een evaluatie kunnen worden verbeterd.

De OMC werd ingevoerd in het begin van de jaren 2000 onder impuls en begeleiding van het DG Werkgelegenheid en Sociale Zaken van de Europese Commissie, maar bijvoorbeeld ook van het Europees netwerk voor armoedebestrijding, EAPN. Het gaat in feite om een actie-instrument, om « soft law » die betrekking heeft op het bestuur, en wordt toegepast in een groot aantal Europese beleidsmaatregelen : in de praktijk bestaan er een twaalfstal, allemaal met verschillende kenmerken. De OMC inzake de pensioenen bijvoorbeeld heeft veel algemenere doelstellingen dan de OMC rond sociale inclusie, die trouwens de enige is die ook verplichte elementen behelst. De manoeuvreerruimte van de Commissie hangt ook af van de ene OMC tot de andere. De OMC is dus wel een proces dat niet duidelijk afgebakend is, maar dat belet niet dat ze wel degelijk een aantal effecten heeft op bepaalde elementen :

- De rationalisering van de nationale beleidsopties, door de druk die ze op elkaar uitoefenen ;
- Horizontale samenwerking : in Frankrijk heeft de OMC bijvoorbeeld bijgedragen tot het slopen van muren tussen departementen en tussen verschillende instanties, wat in België ook gebeurd is voor de gezondheidszorg ;
- Verticale samenwerking : in België heeft de OMC bijvoorbeeld bijgedragen tot een beter overleg tussen de regio's, evenals een betere communicatie tussen de besluitvormingsniveaus ;
- Legitimatie : overheidsinstanties gebruiken de OMC vandaag om hun beleid te verrechtvaardigen tegenover de verenigingen, en leggen daarbij de klemtoon op de noodzaak om de Europese doelstellingen te halen ;
- Participatie : de participatie van alle actoren op alle niveaus is een belangrijk punt in de OMC, maar is nog erg beperkt. Wat België betreft oordeelt de Europese Commissie bijvoorbeeld dat het voorgestelde model er goed uitziet op papier, maar dat er in de praktijk nog inspanningen moeten worden gedaan.

In België heeft de OMC vandaag meer impact dan wat de planning van vijf jaar geleden voorzag. De doeltreffendheid hangt echter sterk af van de manier waarop de actoren de methode gebruiken : als ze de OMC niet gebruiken, dan is er ook geen impact. In de toekomst wil de OMC de drie doelen (pensioenen, gezondheidszorg, armoede) van het beleid inzake sociale bescherming en inclusie harmoniseren, omdat er nog grote verschillen zijn, maar het is ook de bedoeling om de eerste resultaten te gebruiken om vooruitgang te boeken op regeringsniveau, bijvoorbeeld door gebruik te maken van indicatoren. Op termijn zou de Commissie de OMC willen koppelen aan de structuurfondsen, waardoor de impact en de bekendheid van de methode zou vergroten.

Om het proces toegankelijker en minder complex te maken zou het ideaal zijn om de verschillende OMC's dichter op elkaar, en op de wetgeving, te laten aansluiten.

Eerste rondetafelconferentie : sociale inclusie, van het lokale naar het globale ; terreinervaringen die getuigen van een nieuwe visie op de OMC inclusie

1. Het voorbeeld van de invoegbedrijven in Wallonië

In België hebben invoegbedrijven altijd al geprobeerd om via vernieuwende en voorbeeldige acties te beantwoorden aan de noden van de bevolking zonder zich bewust te zijn van het feit dat hun werk ook te maken heeft met andere niveaus. Als de spelers van de sociale economie bijvoorbeeld horen spreken over de OMC, beseffen ze dat ze deze methode al gebruiken zonder het te weten. Dat is immers een van de grote uitdagingen van invoegbedrijven : de coördinatie tussen beroepsmensen en politici is belangrijker dan men denkt. Bovendien zijn er soms erg concrete effecten op het lokale niveau, maar vaak dringt dat niet door tot bij de actoren.

Vandaag heeft de OMC op het terrein al positieve effecten gehad : ze zorgde voor een betere coördinatie tussen de beleidsdomeinen, bijvoorbeeld via het geïntegreerde actieplan voor huisvesting (daklozen, energie en water). Via samenwerkingsakkoorden en een afstemming tussen inclusie en bescherming kan men het niet meer hebben over huisvesting zonder rekening te houden met de schuldenlast van de betrokkenen: de kwestie moet globaal worden bekeken en de actoren moeten samenwerken. Het is ook belangrijk om hun participatie aan het proces te stimuleren, afhankelijk van het belang dat bepaalde dossiers voor hen hebben, zoals tussen de sociale diensten van algemeen belang en de sectorrichtlijnen, die ook te maken hebben met overheidshulp en openbare aanbestedingen.

Als overleg- en coördinatie-instrument mag de OMC de concrete belangen echter niet uit het oog verliezen. Het is dus belangrijk dat de lokale actoren aandacht hebben voor de gelegenheid die ze krijgen om te participeren op het Europese niveau, maar ook dat ze hun informatietaak op alle niveaus blijven voortzetten.

2. De Koning Boudewijnstichting, een voorbeeld van armoedebestrijding ten dienste van de Europese sociale inclusie

De Koning Boudewijnstichting is actief bezig met armoedebestrijding. Ook al is ze niet meer verantwoordelijk voor de redactie van het verslag van de armoede, toch blijft ze sterk aanwezig op dit domein. De Stichting heeft namelijk een speciaal fonds inzake armoedebestrijding opgericht dat met een jaarlijks budget van 350000€ ongeveer 600 projecten per jaar financiert. Een deel van de activiteiten is toegespitst op huisvestingskwesties, waarbij de aandacht wordt gevestigd op nieuwe aspecten die ingecalculeerd moeten worden, zoals armoede bij landbouwers en bij eenoudergezinnen die op campings wonen. De OMC wordt gezien als een nuttig instrument in de bestrijding van de armoede. Maar het is noodzakelijk om het instrument beter bekend te maken, om de participatie van de actoren te stimuleren en om de verschillende niveaus op elkaar af te stemmen. Eén van de vernieuwingen in het verslag van de armoedebestrijding, die in dit kader werden uitgewerkt, is dat het verslag het woord geeft aan de actoren. Toch is het welslagen van dit beleid niet altijd gewaarborgd in de zin dat er tijd nodig is om

iedereen te mobiliseren, soms met frustraties en teleurstellingen, bijvoorbeeld als de feedback niet voldoet. Een ander risico bestaat erin dat het altijd dezelfde zijn die deelnemen op de verschillende niveaus en als de informatie zelfs op het lokale niveau niet wordt doorgegeven, ontstaan er multibestuurproblemen. Wat de nationale armoedebestrijding betreft, vindt men dat de prioritaire thema's relevant zijn. Er zouden echter wel meer goede praktijken mogen worden voorgesteld en benadrukt. Bovendien blijft alles vrij onbekend en gaat het om een vrij sterke « top-down »-benadering, terwijl het volgens de actoren eigenlijk « bottom-up » zou moeten zijn en er meer ruimte zou moeten zijn voor verschillende nationale interpretaties.

3. Participatie van de actoren inzake armoedebestrijding bij de uitwerking van de maatregelen

In het centrum voor gelijke kansen en racismebestrijding komen de verschillende actoren geregeld samen in overleggroepen. Mensen van het ocmw, de begunstigen, de sociale partners, de verantwoordelijken van de ziekenfondsen, wetenschappers en gewestelijke overheidsverantwoordelijken werken er rond gezamenlijke problemen zoals de toegang tot energie, permanente bewoners van campings en dienstencheques. Deze vergaderingen zijn echt belangrijk voor de betrokken actoren. Op die manier kunnen de personen en de verenigingen immers voortwerken op basis van de uitwisselingen en de aangesneden werkthema's. Bovendien worden de resultaten van dat overleg opgenomen in een verslag waarover de betrokkenen kunnen discussiëren en waarover ze een advies kunnen uitbrengen. Het verslag wordt eveneens gebruikt door de regering, aangezien het verspreid wordt binnen de ministeriële kabinetten, zodat er feedback en een bevraging van de politici mogelijk is. Het is dus een overleginstrument tussen het terrein en het beleid, dat vervolgens gebruikt wordt voor het opstellen van het NAP-Inclusie. Overigens beginnen de verenigingen zich bewust te worden van het belang van hun betrokkenheid bij het OMC-proces, maar klagen ze over een gebrek aan tijd en middelen, evenals over de onduidelijke afbakening van het participatiekader, en staan ze vrij sceptisch tegenover de gebruikte methode : de grote doelen worden immers zonder enige vorm van overleg vastgelegd, net zoals de selectie van de goede praktijken trouwens, die berust op een ondoorzichtig proces. Ze erkennen echter wel dat het initiatief België in staat gesteld heeft om een geïntegreerd plan ter bestrijding van de armoede op te stellen en dat de doelen verifieerbaar zijn (dankzij becijferde doelstellingen), ook al zijn ze vastgelegd zonder enige vorm van coördinatie. Ze proberen zich dus meer in te zetten voor het proces, door het debat zoveel mogelijk te verruimen, door voorstellen te doen, door liever voort te werken vanuit bestaande initiatieven en door te vragen dat de verenigingen beter gesteund zouden worden, want anders hebben ze niet de middelen om te participeren. Er circuleren twee algemene vragen rond hun participatie : hoe moet die participatie worden bekeken ? Moet ze beperkt blijven tot een echt vertrouwde kring of moeten er uitwisselingen met andere actoren komen ? Daarnaast is het in verband met de zin van de participatie belangrijk dat er een kader wordt vastgelegd en dat de betrokkenen precies weten waaraan ze deelnemen.

4. Wat zijn de OMC-strategieën voor 2008 ?

Het Europees netwerk voor armoedebestrijding, EAPN, heeft tot doel om mensen die in armoede leven te helpen, om hen meer gewicht te geven in het besluitvormingsproces, en om druk uit te oefenen op het Europese niveau. Het bestaat uit 24 nationale netwerken (één netwerk per EU-lidstaat). Het strategische doel van EAPN voor 2003-2008 stemt overeen met een van de doelstellingen van de strategie van Lissabon, namelijk het uitroeien van armoede in Europa, vooral via bewustmakingsactiviteiten en via de bevordering van de zelfredzaamheid van de betrokkenen. Het jaar 2010 is uitgeroepen tot het Europese jaar tegen armoede. Dat zal een goede gelegenheid zijn om na te gaan hoe belangrijk de staats- en regeringsleiders dit onderwerp vinden en wat de impact is van wat tot dan toe werd ondernomen. Vanuit dit perspectief is de OMC-strategie erop gericht om van 2008 een eerste voorbereidingsjaar te maken, wat er uiteindelijk moet voor zorgen dat 2010 het jaar van de dialoog wordt. Bovendien is er voor de periode 2008-2011 een nieuw verslag sociale inclusie en bescherming gepland, waarin de drie onderwerpen van de OMC sociale inclusie en bescherming aan bod zullen komen. Het EAPN betreurt echter dat de bundeling van de drie OMC-domeinen vrij kunstmatig is. Het verslag sociale inclusie en bescherming zal als actiebasis dienen, maar het zou wenselijk zijn om verder te gaan en het eveneens te koppelen aan het nationale hervormingsplan, én om de samenwerking tussen de nationale en de Europese instanties te versterken. Nog steeds in 2008 zal in het kader van de OMC ook moeten worden nagedacht over een aantal elementen. De sociale dienstverlening en de toekomst ervan binnen de context van de Europese dienstenrichtlijn zullen heel veel van onze aandacht opeisen. De dienstenrichtlijn mag dan al goedgekeurd zijn, we zullen toch waakzaam moeten blijven. Bovendien wil de Commissie eveneens een consultatie organiseren over de standaardisering van de sociale normen, om te komen tot een Europese harmonisering. De Europese Commissie zou de OMC dynamischer willen maken via de standaardisering van de normen. Al deze kwesties zullen in 2008 centraal staan in de werkzaamheden van het EAPN.

Tweede rondetafelconferentie : de toekomst van de sociale bescherming in Europa, vanuit het standpunt van de overheden, de sociale partners en de paritair beheerde instellingen : inzet en perspectieven

In de loop van het project viel vaak te horen dat de OMC weinig bekend was, dat ze een beperkte impact had enz. Toch was er niemand die vond dat ze moest worden opgedoekt. Voor het Europees comité voor sociale bescherming moeten er wel een aantal punten worden veranderd. De zichtbaarheid van de OMC moet nu worden verbeterd, via een betere communicatie (een meer aantrekkelijke voorstelling van de inhoud), een pedagogische inspanning, een betere mobilisering van de actoren en de waardering van de goede praktijken. Tevens moeten de monitoring en de evaluatie worden herzien zodat ze doeltreffender worden en er moet, vooruitlopend op een nieuw verslag dat gepland is tegen september 2008 en uitgaande van de stabiliteit, worden nagedacht over een manier om de participatie van de actoren in alle stadia te verzekeren, met name via de definitie van de doelstellingen. De grote werkhema's voor 2008-2011 zullen gaan over actieve inclusie en de kwestie van het minimumloon. Het is belangrijk dat de actoren hierover snel een standpunt innemen zodat ze het uitwerkingsproces van het verslag kunnen beïnvloeden. Het zal daarbij gaan om de definitie van de methodologie en van

een bestuursschema, en om kennis van het consultatieproces, wat verschillend is voor elk van de drie thema's (sociale inclusie, pensioenen en gezondheidszorg).

Tot slot is er het inhoudelijke en daar blijkt dat er onvoldoende plaats is voorzien voor vernieuwing. Het zal dus noodzakelijk zijn dat de geïntegreerde beleidsmaatregelen grondiger worden besproken, vooral in het kader van een modernisering van de sociale actie.

De AEIP (Europese associatie van paritaire sociale beschermingsinstellingen) bijvoorbeeld verenigt verscheidene organisaties met een paritaire werking in het domein van de sociale bescherming (pensioenstelsels, pensioenfondsen, gezondheid en preventie...). De associatie wil de paritaire werking promoten via colloquia, lobbying en monitoring op het niveau van de EU. De AEIP functioneert via werkgroepen, die elk een onderwerp volgen, zodat er een band kan worden gecreëerd tussen de verschillende leden. Wat de OMC betreft, staat de associatie in voor de opvolging en voor het aanvullen van de informatie, waarbij vooral op het vlak van het delen van ervaringen nog vooruitgang kan worden geboekt.

Derde rondetafelconferentie : naar een actievere rol van de stakeholders in de OMC

De participatie is eigenlijk de basis zelf van de OMC, die vertrekt van het principe dat het belangrijk is om de mensen te betrekken bij de uitwerking en de uitvoering van de maatregelen die op hen van toepassing zijn. In België is de participatieve traditie bij de behandeling van armoede ontstaan in de jaren 1990. In het kader van de OMC mogen alle categorieën van stakeholders zich op voet van gelijkheid uitdrukken binnen een actiegroep die aanbevelingen formuleert voor de interministeriële conferentie. Bovendien wordt het woord van de terreinverenigingen doorgegeven via het tweejaarlijkse verslag van de Dienst Armoedebestrijding, en vormt het dus een reële meerwaarde. In laatste instantie wordt een beslissing dus wel op het politieke niveau genomen, maar ze is het resultaat van een proces waarbij iedereen zijn mening kwijt kon. Dat impliceert echter wel dat de verschillende actoren zich organiseren, de instrumenten gebruiken die hen ter beschikking staan en weldoordacht tussenkomen. Om in nauw overleg met de overheden te kunnen samenwerken, moeten ze dan ook permanent en in alle transparantie worden geïnformeerd.

Momenteel is het NAP (Nationaal Actieplan) vooral een compilatie van acties die gepland zijn door de verschillende overheden en die werden geselecteerd omdat ze een min of meer directe bijdrage leveren aan de doelstellingen die werden vastgelegd door de Commissie. De actiegroep is dus niet de plaats waar de beleidsbeslissingen worden genomen, maar hij waarborgt dat er rekening wordt gehouden met de belangen van de doelgroep. Om het proces te versterken zou het nuttig zijn om de logica om te keren, en om over te stappen van een stadium waarin men zich inspant om binnen het OMC-kader te werken, naar een initiatief waarbij de doelstellingen rechtstreeks voortvloeien uit de vaststellingen, met acties die speciaal werden opgezet om die doelstellingen te halen. Enkel op deze manier kunnen de maatregelen beantwoorden aan de noden en kan de OMC een echte meerwaarde hebben. Dat impliceert het invoeren van een cyclische strategie: doelstellingen en targets => actieplan => uitvoering => evaluatie => doelstellingen en targets... De termijn die nageleefd moet worden om dit uit te voeren is echter erg kort. De volledige cyclus moet immers rond zijn in 24 maanden, wat

overeenkomt met de tijd die aan de lidstaten is toegestaan in het kader van de OMC, en tevens is ook de termijn tussen de berekening en de publicatie van de indicatoren beperkt. Bovendien moet men erin slagen om de participatie te verhogen zonder de termijnen te rekken, wat vrij moeilijk is. Dat betekent dat de actoren, tussen de keuze van de doelstellingen en de voltooiing van het NAP, niet kunnen overleggen met de basis, de verenigingen dus. Dat maakt dat ze vast zitten in een rol waarbij ze de acties die worden voorgesteld door de overheidsdiensten alleen maar kunnen bekrachtigen, wat hen het gevoel geeft dat ze voor voldongen feiten worden geplaatst.

Om vooruitgang te kunnen boeken, moet de 'opwaartse' participatie worden versterkt op het niveau van elke overheidsdienst (federaal, gewest, gemeenschap en lokaal), maar ook op het niveau van het onderzoek, door de actoren te betrekken bij de begeleidingscomités en vooral door de communicatie te verbeteren, waarbij de rol van iedereen duidelijk gedefinieerd is en de informatie systematisch toegankelijk is. Op het niveau van het onderzoek is het eveneens nodig om rekening te houden met andere indicatoren, in het bijzonder met gegevens over de meest behoeftigen. Tot slot valt er nog veel te doen rond de evaluatie en het gebruik ervan, want vooral wat betreft het meten van de participatie en van de effecten van de uitgevoerde acties, verlopen die zaken niet optimaal. Het zou bijvoorbeeld verstandig zijn om de evaluatie van een periode niet meteen bij het begin van de volgende periode te publiceren, want dat is te kort, maar wel bij het begin van de daarop volgende periode zodat er wat afstand is.

Besluit van het project

Het eerste besluit dat kan worden getrokken uit de nationale voorlichtingscampagne rond inclusiemaatregelen, is dat het project echt noodzakelijk was en dat het volledig terecht was dat het DG Werkgelegenheid en Sociale Zaken van de Europese Commissie stelde dat er beter gecommuniceerd en gesensibiliseerd moest worden rond de OMC sociale inclusie.

De OMC-woordenschat is inderdaad weinig bekend, en bij sommigen komt de OMC vrij onbegrijpelijk en technocratisch over. In dezelfde lijn is het OMC-proces nog vaag voor veel actoren, die geen goed zicht hebben op de oorsprong en het nut ervan, en ook niet op het verband met de strategie van Lissabon. In het algemeen weten de meeste actoren niet dat de EU wat voor rol dan ook moet spelen inzake sociale inclusie en bescherming.

Dit project heeft er door zijn «*top-down*»- en «*bottom-up*»-benadering en via de georganiseerde seminaries, de gerealiseerde newsletters en de internetsite voor gezorgd dat de OMC werd besproken en dat er een groot aantal actoren op het terrein mee in contact kwam. Daardoor kregen de actoren ook de kans om te zeggen wat zij dachten over deze kwesties, wat ontzettend belangrijk is voor de armoedebestrijding, de pensioenen en de gezondheidszorg.

Bovendien werd de klemtoon gelegd op de rol van de organisaties uit het middenveld, die kernactoren zijn bij sociale inclusie en bescherming. Zij kunnen immers een rol spelen bij het uitleggen van het Europese vocabularium, bij het duiden van beslissingen en bij het laten weerklinken van het woord van de actoren op het Europese niveau. Bij die organisaties zijn er zowel Belgische actoren als Europese netwerken. Ze kunnen de informatie eveneens in de andere richting laten circuleren, door ngo's en Europese netwerken voor te stellen aan de Belgische actoren. Het EAPN bijvoorbeeld kan een goed steunpunt zijn om aan lobbying te doen.

Zoals tijdens dit seminarie vaak werd gezegd legde dit project de klemtoon op het feit dat het noodzakelijk is om de concrete participatie van de actoren te versterken en om dus verder te gaan dan voorlichting en bewustmaking, zowel bij de uitwerking van de nationale plannen als bij de consultaties van de Europese Commissie, zodat de actoren op alle niveaus worden gehoord.

Tot slot is het noodzakelijk om projecten zoals dit te blijven organiseren, om te blijven praten over deze thema's en om zoveel mogelijk actoren te blijven informeren.